14-Nov-2009

When working with 5th and 8th gana dhatus..

अचि श्नु-धातु-भ्रुवां य्वोरियङुवङौ ॥ ६.४.७७ [अङ्गस्य]

वृत्ति = श्नु-प्रत्ययान्तस्य इवर्ण-उवर्णान्त धातोः भ्रू इत्येतस्य च अङ्गस्य इयङ् उवङ् इत्येतौ आदशौ भवतः अचि परतः ।

The final letter (इ or उ) of an anga ending in the pratyaya श्नु, a dhatu ending in इ or उ , or the anga of भ्रू will be replaced by इयङ् (इय्) or उवङ् (उव्) when the anga is immediately followed by an अच्. (Note that this rule has a lower precedence than the guna vriddhi rules – so will happen only when guna-vrddhi cannot happen – i.e. when the अच् is incapable of causing guna-vrddhi).

हु-श्नुवोः सार्वधातुके ॥ ६.४.८७ [अनेकाचः असंयोगपूर्वस्य अङ्गस्य ओः यण्]

वृत्ति = हु इत्येतस्य श्नु-प्रत्ययान्तस्य च अनेकाचः अङ्गस्य यः असंयोगपूर्वः उकारः तस्य स्थाने यण् आदेशः भवति अजादौ सार्वधातुके परतः ।

The उकार at the end of a अनेक-अच् (Poly-syllabic) anga, which is an an anga of the root हु or an anga ending in the pratyaya श्नु, where this उकार is not preceded by a conjunct consonant, when followed by a sarvadhatuka pratyaya beginning with a vowel will be replaced by यण्. This rule is an apavada to 6.4.77

लोपश्चास्यान्यतरस्याम् म्वोः ॥ ६.४.१०७ [असंयोगपूर्वस्य अङ्गस्य प्रत्ययस्य उतः]

वृत्ति = असंयोगपूर्वः यः अयम् उकारः तदन्तस्य प्रत्ययस्य लोपः भवति विकल्पेन, मकारदौ वकारादौ च प्रत्यये परतः

The ukara at the end of the pratyaya in an anga, not immediately preceded by a conjunct consonant, will be optionally elided when a pratyaya beginning with a मकार or वकार follows.

हलोऽनन्तराः संयोगः ॥ १.१.७

वृत्ति = अनन्तराः व्यवधानरहिताः हलः संयोग-संज्ञकाः भवन्ति

This is a sutra defining a conjunct consonant: Consonants not having any separation with a following consonant is called a संयोग (Conjunct consonant)